

PHÁT TRIỂN DU LỊCH BỀN VỮNG

BÀI GIẢNG 3

ĐỊNH HƯỚNG VÀ CÁC CÔNG CỤ TĂNG CƯỜNG DU LỊCH BỀN VỮNG

Huỳnh Văn Đà, MB
Trường Đại học Cần Thơ
www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững

- **Xác định mức độ và tính chất của du lịch**

- Hai vấn đề quan trọng trong việc xác định mức độ và tính chất của hoạt động du lịch để điều chỉnh sự phát triển của du lịch là:
 - *Sự phân bố không gian du lịch*: Những địa điểm và những cộng đồng khác nhau ít nhiều sẽ phù hợp với các mức độ phát triển du lịch khác nhau.
 - *Thay đổi mức độ nhu cầu trong năm*: Tính thời vụ là một trở ngại chung của du lịch bền vững. Các điểm du lịch đều trải qua những lúc cao điểm và những lúc vắng khách.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- **Để thúc đẩy du lịch bền vững cần:**

- **Lựa chọn thị trường:**

- Chiến lược du lịch cần xác định những thị trường ưu tiên. Việc xác định này có ảnh hưởng đến các chính sách về loại hình sản phẩm được ưa chuộng và chiến lược tiếp thị.
- Khi lựa chọn thị trường mục tiêu, cần phải cân nhắc các nhân tố phát triển bền vững sau:
 - *Tính thời vụ*: Đây là nhân tố chính nhằm lựa chọn thị trường vì mục tiêu phát triển bền vững.
 - *Tiềm năng phát triển*: Vì mục tiêu phát triển kinh tế bền vững, phần lớn các điểm du lịch đều hướng cạnh tranh vào những thị trường có biểu hiện phát triển trong tương lai.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- *Mức chi tiêu bình quân đầu người trong cộng đồng:* Những khách du lịch tiêu nhiều sẽ có nhiều đóng góp hơn vào nền kinh tế địa phương mà không phát sinh chi phí bảo vệ cộng đồng và môi trường. Tuy nhiên, cũng cần phải cân nhắc khả năng chi tiêu tại các thị trường khác nhau, trong đó bao gồm những thị trường có nhiều du khách chi tiêu vào các loại hình sản phẩm và dịch vụ du lịch nhất, mà nguồn thu từ các sản phẩm và dịch vụ đó sẽ được giữ lại tại địa phương.
- *Thời gian lưu trú:* Những khách du lịch lưu trú lâu hơn sẽ có đóng góp nhiều hơn về mặt kinh tế, có ý thức hỗ trợ cộng đồng địa phương và nhu cầu bảo tồn, cũng như sẽ mang lại nhiều lợi nhuận hơn (khoản thu của địa phương) trên mỗi khoảng cách đi lại (chi phí môi trường toàn cầu). Tuy nhiên, ở nhiều nơi trên thế giới, các chuyến du lịch ngắn ngày đang có xu hướng phổ biến hơn các chuyến du lịch dài ngày.
- *Khoảng cách đi lại:* Thị trường du lịch càng gần, hành trình đến điểm du lịch sẽ ngắn hơn và sẽ góp phần giảm tác động tới môi trường toàn cầu do khí thải từ giao thông.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- *Khả năng chào hàng thích hợp:* Một số thị trường có khả năng phản ứng tích cực hơn các thị trường khác trong việc đưa ra các loại hình và sản phẩm du lịch chào hàng.
- *Trách nhiệm và tác động:* Những điểm du lịch có môi trường hoặc cộng đồng nhạy cảm có thể thu hút những du khách có khả năng đánh giá và có trách nhiệm cao hoặc ít gây tác động đến cộng đồng và môi trường do bản chất hoạt động của họ.
- *Tính tin cậy:* Có nhiều thuận lợi trong việc lựa chọn những thị trường ít xảy ra tình trạng biến động bất thường do các nhân tố như các sự kiện quốc tế, tỉ giá giao dịch hay hình ảnh của khu vực.
- *Tạo cơ hội cho mọi người:* Để đảm bảo sự thoả mãn của du khách, cần tăng kinh nghiệm phục vụ du khách, chú ý đến nhu cầu của những người chịu thiệt thòi về thể chất hay kinh tế.
- *Khả năng tiếp cận thị trường hiệu quả:* Chỉ nên lựa chọn những thị trường khi có được quy trình giao tiếp hiệu quả và kinh tế.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- **Lựa chọn sản phẩm:**

- Các chiến lược du lịch cần cân nhắc sự cân đối của các sản phẩm ở điểm du lịch. Việc cân nhắc tính bền vững có thể hướng vào khoảng trống giữa các sản phẩm chào hàng hay hướng vào các loại sản phẩm làm nổi bật.
- Có nhiều sản phẩm du lịch mang tính bền vững. Trong đa số trường hợp, tác động phụ thuộc vào tính chất và vị trí của sự phát triển cũng như cách thức hoạt động. Tuy nhiên, các loại sản phẩm khác nhau đều có những mặt mạnh và mặt yếu phù hợp với phát triển bền vững.
- Nhìn chung, những điểm du lịch cần tập trung vào sự đa dạng của các loại sản phẩm miễn là chúng phù hợp với nhu cầu của thị trường, được quy hoạch, phát triển tốt và được điều hành nhằm đáp ứng nhu cầu của cộng đồng địa phương cũng như môi trường.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- **Tác động tới hoạt động của các doanh nghiệp du lịch**

Mặc dù hoạt động của các doanh nghiệp du lịch về cơ bản là trách nhiệm của ngành kinh tế tư nhân, song chính phủ phải đưa ra chính sách nhằm khuyến khích các doanh nghiệp hoạt động sao cho bền vững. Lĩnh vực chủ chốt của các doanh nghiệp là:

- *Chất lượng và chăm sóc khách hàng:* điều này quan trọng đối với bền vững kinh tế và đáp ứng khách hàng.
- *Quản lý môi trường:* Thiết lập hệ thống quản lý môi trường ở một cấp độ nhất định sẽ là một phần trong kế hoạch hoạt động của các doanh nghiệp. Sử dụng cân bằng tài nguyên chẳng hạn như nước, xem xét nhu cầu địa phương cũng là một cách quản lý môi trường hiệu quả.
- *Quản lý nhân lực:* Hàng hoá chất lượng cao, cân bằng cơ hội việc làm có ý nghĩa rất quan trọng. Còn có một số vấn đề khác liên quan như cơ hội việc làm cho người dân địa phương, người nghèo, và người gặp hoàn cảnh khó khăn khác.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- **Quản lý dây chuyền cung ứng:** Các khía cạnh bền vững khác nhau tập trung vào việc các doanh nghiệp phải hợp tác với các nhà cung ứng:
 - Là người bản địa, từ đó phát triển kinh tế địa phương, rút ngắn khoảng cách đi lại.
 - Ủng hộ chính sách buôn bán và tuyển lao động đúng quy cách.
 - Sống, ủng hộ và hoà đồng cùng cộng đồng dân cư nghèo.
 - Áp dụng các quy trình sản xuất bền vững, thân thiện với môi trường.
- **Mối quan hệ với địa phương và môi trường:** Cần khuyến khích các doanh nghiệp ủng hộ việc bảo tồn môi trường địa phương và sự nghiệp xã hội.
- **Tác động tới du khách:** Các doanh nghiệp có ảnh hưởng quan trọng tới thái độ của du khách thông qua việc cung cấp thông tin, giải thích hướng dẫn và tạo điều kiện.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Định hướng du lịch bền vững (tt)

- **Tác động tới du khách – thúc đẩy tiêu thụ ổn định**

Hoạt động và quyết định của du khách liên quan mật thiết với chương trình phát triển bền vững. Do đó cần:

 - Nâng cao nhận thức của du khách về du lịch bền vững thông qua hoạt động tiếp thị, cung cấp thông tin trên các phương tiện thông tin đại chúng... trong chuyến đi hay tại điểm du lịch.
 - Cần khuyến khích du khách:
 - Tôn trọng và không được có bất kỳ hành động nào gây tổn hại đến địa phương.
 - Tìm hiểu về di sản văn hoá thiên nhiên của khu, điểm du lịch.
 - Mua sản phẩm của địa phương.
 - Giảm thiểu tác động tới môi trường (tiết kiệm nước và năng lượng, không vứt rác bừa bãi).
 - Tuân thủ quy định về các hoạt động ngoài trời như quan sát đời sống hoang dã.
 - Ủng hộ các dự án xã hội và bảo tồn bằng cách đóng góp tiền hoặc theo nhiều cách khác.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững

- Các công cụ tăng cường du lịch bền vững được chia làm 5 nhóm với mục đích khác nhau:
 - *Các công cụ đo lường*: được sử dụng để xác định các mức độ và tác động của du lịch và để cập nhật được những thay đổi hiện nay hoặc tương lai.
 - *Các công cụ chỉ huy và kiểm soát*: tạo điều kiện để kiểm soát chặt chẽ hơn các khía cạnh cụ thể của phát triển và hoạt động du lịch, với sự hỗ trợ của luật pháp.
 - *Các công cụ kinh tế*: gây ảnh hưởng lên hành vi và tác động du lịch thông qua các phương tiện tài chính và gửi đi các tín hiệu thông qua thị trường.
 - *Các công cụ tùy chọn*: cung cấp các khung chuẩn hoặc các quy trình khuyến khích các nhóm đối tượng tham gia tự nguyện vào các cách tiếp cận và tập quán bền vững.
 - *Các công cụ hỗ trợ*: thông qua các công cụ này có thể vừa trực tiếp vừa gián tiếp tác động và hỗ trợ các doanh nghiệp và khách du lịch thực hiện việc điều hành và các hoạt động của họ một cách bền vững hơn.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

- **Các công cụ đo lường**
- **Các chỉ số bền vững**: Các nỗ lực nhằm đạt được những tiến bộ về phát triển bền vững chỉ có thể vô nghĩa nếu không có những phương thức khách quan để: hoặc là đánh giá xem những nguyên tắc bên trong của phát triển bền vững có được tôn trọng hay không, hoặc là để đo mức độ tiến bộ. Do đó, việc xác định và sử dụng các chỉ số đo tính bền vững là một yếu tố trọng tâm trong quá trình lập kế hoạch và quản lý.
 - **Các chỉ số có thể được sử dụng để chỉ ra:**
 - Hiện trạng của ngành công nghiệp (VD: tỉ suất phòng, mức độ hài lòng của du khách).
 - Các áp lực đối với hệ thống (VD: tình trạng thiếu nước, tỉ lệ tội phạm).
 - Tác động của du lịch (VD: những thay đổi về mức thu nhập trong cộng đồng địa phương, tỷ lệ phá rừng).
 - Nỗ lực quản lý (VD: đầu tư vào việc khắc phục ô nhiễm bờ biển).
 - Tác động của các hành động quản lý (VD: mức độ ô nhiễm đã được cải thiện, số lượng khách du lịch quay trở lại).

www.ctu.edu.vn

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

CANTHO UNIVERSITY

- **Giám sát bền vững:** Giám sát bền vững bao gồm việc sử dụng các chỉ số được lựa chọn để xác định các điều kiện môi trường, xã hội và kinh tế. Việc giám sát dựa trên các hệ thống kết quả cơ sở tạo điều kiện để xác định các xu thế, phát hiện thay đổi và nếu có thể, dự đoán trước thay đổi, và theo dõi tiến độ. Để đạt được hiệu quả cao nhất cần tiến hành giám sát thường xuyên và tuân thủ theo một nghi thức chi tiết.
- **Hình thức thứ nhất trong việc giám sát bền vững của du lịch là:**
 - **Các mức độ du lịch:** bao gồm cả cung (VD: bằng cách kiểm tra sổ sách khách lưu trú) và cầu (VD: số khách tham quan các điểm du lịch chính hoặc số khách ở lại qua đêm).
 - **Tình trạng môi trường và xã hội:** điều này có thể là kết quả của du lịch hoặc ảnh hưởng tới hoạt động du lịch. Ví dụ: tỷ lệ có việc làm, tỉ lệ tội phạm, chất lượng không khí và nước, số lượng các loài tại các môi trường nhạy cảm hoặc có mật độ du lịch cao.
- **Thứ hai, hình thức giám sát khác là cập nhật những hoạt động, nhu cầu và ý kiến của các nhóm nhóm đối tượng chính, chủ yếu là:**
 - **Khách du lịch:** thông qua khảo sát địa điểm du lịch, các nhóm trọng điểm và các ý kiến phản hồi thông qua chủ nhà... để kiểm tra hồ sơ và mức độ hài lòng của du khách.
 - **Doanh nghiệp:** thông qua các cuộc điều tra, gặp mặt... để kiểm tra việc hiệu quả kinh tế và môi trường của doanh nghiệp, suy nghĩ và nhu cầu của doanh nghiệp.
 - **Cộng đồng địa phương:** thông qua các khảo sát hộ gia đình, các nhóm trọng tâm... để kiểm tra thái độ của họ đối với du lịch và mối quan tâm của họ về tác động của du lịch.

www.ctu.edu.vn

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

CANTHO UNIVERSITY

- **Xác định các giới hạn của du lịch**
 - Một trong những nguyên tắc của phát triển du lịch bền vững là việc chuẩn bị để xác định và tuân thủ các giới hạn về phát triển du lịch và lượng khách du lịch.
 - Có một thực tế đã được chứng minh rộng rãi là: ở những nơi nào du lịch gắn với những tác động môi trường hoặc xã hội tiêu cực thì thường nguyên nhân là do quá tải khách du lịch hoặc do tốc độ và quy mô phát triển du lịch vượt quá khả năng tiếp nhận của điểm du lịch.
 - Cần phải xác định các giới hạn phát triển du lịch để lấy đó làm công cụ hỗ trợ việc quy hoạch và xây dựng chính sách và thực hiện các giới hạn đó thông qua hành động kiểm soát ngay tại hiện trường.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

- **Các công cụ chỉ đạo và kiểm soát**
 - **Pháp luật, quy định, cấp phép**
 - Pháp luật, quy định, và cấp phép là các công cụ có mối liên hệ qua lại có thể được sử dụng để tăng cường bền vững thông qua việc đặt ra các yêu cầu bắt buộc, có thể thi hành và có thể dẫn tới các hình phạt và tiền phạt nếu không đáp ứng các yêu cầu đó. Luật pháp cho phép nhà cầm quyền áp đặt các yêu cầu được xác định và chi tiết hóa bằng các quy định. Cấp giấy phép là quá trình kiểm tra và công bố sự tuân thủ theo các quy định hoặc các tiêu chuẩn bắt buộc được xác định khác, dẫn tới việc cấp phép hoạt động.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

- **Sự giám sát, quy định của pháp luật:**

Một số mặt trong phát triển, vận hành và quản lý du lịch cần phải được kiểm soát bằng luật pháp và những quy định nhằm bảo vệ môi trường, cộng đồng, khách tham quan và sự thành đạt của công việc kinh doanh. Các mặt đó là:

 - Địa điểm và bản chất của phát triển, nằm trong các quy định về quy hoạch và phát triển.
 - Quyền và điều kiện cho nhân viên.
 - Sức khỏe và an toàn cho du khách như vệ sinh thực phẩm, nguy cơ cháy nổ, tai nạn.
 - Tập quán thương mại và khả năng kinh doanh.
 - Tác hại nghiêm trọng đến môi trường (VD: do nước và khí thải gây ra).
 - Gây phiền phức dai dẳng cho các cộng đồng địa phương, chẳng hạn tiếng ồn quá tải.
 - Sử dụng nước và các nguồn lực khan hiếm khác.
 - Tình trạng du khách có thái độ quá hoặc lạm dụng người dân địa phương và ngược lại (ví dụ: mại dâm trẻ em).
 - Quyền tiếp cận dịch vụ, đất đai

Những khía cạnh trên là mối quan tâm của toàn cầu và do đó cần phải được đưa vào khung pháp lý cơ bản tại mỗi nước và áp dụng cho mọi loại hình du lịch và tại mọi địa điểm.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

▪ **Cấp đăng ký:**

- Việc cấp đăng ký cho các doanh nghiệp du lịch có thể được sử dụng để:
- Chứng nhận việc tuân thủ các luật pháp cơ bản về các vấn đề như việc làm và bảo vệ môi trường.
- Chứng nhận việc tuân thủ những quy định khác cụ thể hơn, như nêu ở trên.
- Thi hành các tiêu chuẩn trên mức các thủ tục pháp lý tối thiểu.
- Kiểm soát số cơ sở du lịch trên một địa bàn.
- Cơ chế cấp đăng ký đã được áp dụng tại nhiều nơi trên thế giới nhằm kiểm soát hoạt động du lịch và thực thi các tiêu chuẩn ở các lĩnh vực như cho thuê nhà, hướng dẫn viên du lịch, và buôn bán tạm bợ trên hè phố...

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

• **Quy hoạch sử dụng đất đai và kiểm soát phát triển**

• **Quy hoạch sử dụng đất đai:**

- Trước kia quy hoạch du lịch có chiều hướng được thực hiện thông qua việc chuẩn bị các quy hoạch có phần cứng nhắc và được áp đặt từ trên xuống. Trong đó chỉ ra các địa điểm và khu vực dành cho phát triển du lịch chủ yếu là các thuộc tính tự nhiên của đất và địa phương về khối lượng và khả năng tiếp cận của khách du lịch. Các nguyên tắc phát triển bền vững hướng về một cách tiếp cận mang tính chiến lược, linh hoạt và từ cơ sở lên, có tính đến một loạt các yếu tố kinh tế, xã hội và môi trường và dựa trên việc bàn bạc và tham gia của địa phương.
- Một số điểm quan trọng cần phải lưu ý khi xây dựng kế hoạch, bao gồm:
- *Quy hoạch tích cực cho phát triển bền vững.*
- *Tiềm năng sử dụng các công cụ khác cùng với việc quy hoạch*
- *Hoạch định tương lai*

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

- **Các quy trình kiểm soát phát triển:**

- Để thực hiện hiệu quả việc quy hoạch sử dụng đất, cần phải xây dựng một quá trình kiểm soát phát triển đảm bảo nó tuân thủ với các quy định về quy hoạch sử dụng đất và ngăn chặn những dự án bất hợp pháp. Để làm được việc đó cần:
- Một nguồn nhân lực dồi dào hơn để phục vụ công tác xử lý các đơn xin cấp phép.
- Xây dựng năng lực cho các chính quyền địa phương nhằm nâng cao kiến thức về các vấn đề du lịch bền vững.
- Thông báo rõ ràng cho các chủ dự án tương lai biết các yêu cầu về thủ tục cần tuân thủ và các thông tin cần cung cấp.
- Thi hành các hình phạt đối với đối tượng vi phạm, bao gồm: phạt tài chính, truy cứu hình sự và tháo dỡ công trình bất hợp pháp.

www.ctu.edu.vn

CANTHO UNIVERSITY

Các công cụ tăng cường du lịch bền vững (tt)

- **Các công cụ kinh tế**

- **Thuế và phí**
- Thuế và phí là hai công cụ quan trọng trong quá trình nội hóa các chi phí tổng, bao gồm các chi phí môi trường và xã hội của các hoạt động như du lịch chẳng hạn. Tùy theo cách thức các hình thức này được chỉ đạo như thế nào, chúng có thể hỗ trợ nguyên tắc “người gây ô nhiễm trả tiền”.
- Những cách chính mà các chính phủ có thể sử dụng biện pháp này là:
 - Xác định các mức phí đối với việc sử dụng nguồn lực hoặc dịch vụ mà chính phủ kiểm soát, như tiện nghi và tài sản công cộng.
 - Áp dụng các mức thuế chung hoặc cụ thể đối với các hoạt động ảnh hưởng đến hoạt động của các doanh nghiệp du lịch và hành vi của du khách.

www.ctu.edu.vn